

CONSTITUTIE VOOR DE COMMONS

Beleidsplan 2026 Hoog Doel - Sterke Gemeenschappen

Vastgesteld 19 december 2025

0. Opbouw van dit document

Dit document gaat in op de volgende onderwerpen:

1. Het hoge doel - in het vizier
2. Het middle - Whatever the problem
3. De inhoudelijke focus van de stichting
4. Het worstelstelsel - andere samenhangende velden
5. Financiële doorkijk Projecten ontwikkeling
6. Organisatie van de stichting en samenwerken met derden
7. Communicatie/ positionering
8. ANBI gerelateerde werkwijzen

1. Ons Hoge Doel in het vizier

Gemeenschappen zijn de bron voor een vitale samenleving, welzijn en democratisch bewustzijn. De Constitutie voor de Commons streeft het bevorderen van het welzijn van mensen en het bevorderen van de democratische rechtsorde na door het ondersteunen en stimuleren van gemeenschapsvorming, met als uitgangspunt dat mensen gelukkiger worden door verbondenheid, zingeving en actieve betrokkenheid bij hun leefomgeving (*art.3 statuten stichting Constitutie voor de Commons*).

Dat doel vloeit voort uit de overtuiging dat wij als mensen van oorsprong sociale wezens zijn. In contact met de ander ontstaat vrede en welzijn. In contact met de ander ontstaat zingeving en het vermogen de ander te zien en gezien te worden.

Daaruit vloeit door een basis voor een democratische orde van mensen die elkaar wat gunnen, compromissen kunnen sluiten en gezamenlijk een rechtsstaat voeden en zelf voor te leven. Dit leren we elkaar en dit doen we de hele dag in ons dagelijks leven, in de buurt, op school, op werk bij sociale activiteiten. Daar creëren we gemeenschappen. De gemeenschappen zijn daarmee een vitaal onderdeel en voorwaarde van ons leven, ons welzijn en onze democratische samenleving.

De Constitutie voor de Commons staat voor een vitale samenleving waarin gemeenschappen sterker worden. Zodat we samen meer regie krijgen over ons eigen leven. Zodat de overheid en de markt er rekening mee houden.

Zo'n gelukkige samenleving is niet gegeven. Het is nodig dat hoge doel te stellen, omdat onze samenleving nog steeds hyperindividualistisch is. Dat maakt dat we vanuit ervaren ongeluk en onvermogen om met anderen tot een vergelijk te komen ons opsluiten in onze eigen bubbel, ons opstellen als consument, die in haar/zijn eentje het maar moet oplossen. Het gevolg: Eenzaam, ongelukkiger, teruggetrokken le-

ven, minder zingeving, afhaken van de instituten, wantrouwen zijn dan de resultaten, niet meer democratisch participeren, ontvankelijk voor complotten, opgesloten in bubbels en samenleving die slechts bestaat uit consumenten en onderdanen.

De oorzaken van deze Werdegang ligt mede in de extraherende economie ten koste van de wereld en de Global South. We hebben ons vrij gewaand als individu en als consument, maar vergaten de verbinding met de ander en de wereld. De goederen die we kochten, ons reisgedrag etc. ging ten koste van vervuiling, uitbuiting en vernietigen van de aarde.

2. Het middel What ever the problem...

De Gemeenschap is het middel om ons Hoge Doel te bereiken.

Gemeenschappen geven daar het antwoord op. Zoals de vermaarde antropologe Margareth Wheatley het zei: *Whatever the problem is, the community is the answer.*

De gemeenschap heeft allerlei vormen en stadia. Het fenomeen is oeroud en iedereen heeft er wel een beeld bij. Gemeenschappen zijn diep verankerd in ons en het raakt vaak een of andere snaar, we herkennen het, we voelen het aan, zonder dat we er ons heel bewust van zijn.

Maar: Gemeenschappen verliezen terrein

Gelet op het individualisme en consumentisme en de uitdijende overheid en markt, hebben gemeenschappen het maar moeilijk. Sterker nog, ze verliezen telkens terrein. Steeds gaat de markt voor op de gemeenschap. Gemeenschappen hebben ook last van een steeds meer gereguleerde wereld (van bankrekening, tot UBO register, van omgevingsvergunning voor een barbecue tot een Europese aanbesteding voor gewone welzijnstaken of een energie-zonnenveld).

Sinds de middeleeuwen worden al pogingen ondernomen om gemeenschappen te beschermen tegen de overheid en de markt. Het is dus niet nieuw, maar wel meer en meer urgent.

En: Markt en overheid worden onmachtig

Door de voortgaande complexisering van overheid en markt wordt steeds duidelijker dat het systeem niet meer kan leveren (Raad voor Leefomgeving en Infrastructuur noemt die systeemfalen). Ook het politieke bestuur komt meer en meer tot stilstand. (Martijn van der Steen NSOB in interview in Binnenlands Bestuur).

In de samenleving zien we een overheid die haar beleid niet goed kan formuleren en veel taken worden niet of gebrekkig uitgevoerd. Ook semi-overheden maken zich zorg over de transities waar ze inzitten (kunnen zij nog legitiem en effectief hun taken uitvoeren?). Maar zij hebben nog geen handelingskader. Want hoe kunnen zij hun taken uitvoeren als er geen mensen zijn die er willen werken? En hoe gaan ze om met het geringer aantal vrijwilligers? Wat doen ze met mensen die afgehaakt zijn, niet meer stemmen en geen brieven meer openen? Hoe gaan ze om met het gebrek aan preventie omdat de professionals alleen maar tijd hebben om pleisters te plakken en tijd te verantwoorden?

Dus: Gemeenschappen versterken!

3. Inhoudelijke focus

De CvdC zet zich in om in het licht van het voorgaande de gemeenschappen te versterken. Deze staan in alles op de centrale plek.

Dat versterken richt zich op:

- het versterken van de juridische (en fiscale, rechtsstatelijke, grondwettelijke en politieke) status van gemeenschappen;

- het versterken van de financiële status van gemeenschappen
- het versterken van de organisatorische en democratische status van gemeenschappen;
- het sterken van de cultuur van gemeenschappen en hun interne organisatie in het kader van besluitvorming, leiderschap en inclusiviteit van gemeenschappen.

In dit hoofdstuk beschrijven we de inzet op deze hoofdpunten. Er zijn ook andere onderwerpen die de gemeenschappen aangaan en wat hun functioneren zou ondersteunen en versterken. Deze komen in volgende jaren vast en zeker ook aan de orde, zodra organisatie en financiering ervan geregeld kan worden.

In 2026 werken verder aan de volgende inhoudelijke focuspunten.

- a. Juridische ruimte voor gemeenschappen
- b. Financiële ruimte voor gemeenschappen
- c. Organisatie van gemeenschappen (open, inclusief, democratisch en onderling verbonden)
- d. Cultuur van en voor gemeenschappen (vanzelfsprekend sterk verhaal dat motiveert en bindt)

Voor de eerste drie focuspunten zijn projecten gestart. Voor het onderdeel Cultuur zijn aanvragen gedaan welke mogelijk in 2026 tot een concreet project zal leiden.

In dit jaarplan beschrijven we wat we in 2026 aandacht geven.

In 2026 zullen we ook een meerjarig programma van activiteiten gaan formuleren dat in eerste instantie gericht is op externe financiers en nieuwe partners.

Concrete projecten gepland en of in uitvoering in 2026

a. Juridische ruimte voor gemeenschappen

a.1. Oefenrechtbank (betere juridische ruimte voor gemeenschappen)

De oefenrechtbank is een door CvdC samen met Jurgen van der Heijden ontwikkelde interventie. Op basis van de in 2025 uitgevoerde oefenrechtbank gaan we de resultaten uitventen naar de achterban van CvdC en haar samenwerkingspartners. Een film en downloadable flyers worden verspreid en beschikbaar gesteld. Tevens werken we met partners aan een training voor juristen bij de overheid.

We zijn ook in gesprek met belanghebbende partners om op specifieke onderwerpen nog een of meer oefenrechtbanken te starten.

a.2. Proefproces of een initiatiefwet

In 2026 voeren we een proefproces uit in een relevant geschil, mogelijk ten aanzien van vastgoed kwesties en het Didam Arrest en of wellicht over een geschil over de reikwijdte en opdrachten die voortvloeien uit de Aanbestedingswet.

In deze geschillen gaan we van de rechter een uitspraak ontlokken die de gemeenschap een bijzondere eigen plek geeft in het recht.

Parallel werken we aan de mogelijkheid om met een initiatiefwet te komen.

Mogelijke partijen: FNO, nationaal klimaat platform, provincies, fondsen.

a.3. Theatervoorstelling over het recht

In 2026 wordt de verkenning voortgezet of de oefenrechtbank of proefproces een theatrale versie kan worden die on tour gaat. Op basis daarvan zullen fondsen moeten worden gezocht. (zie ook onderdeel d. Cultuur)

b. Financiële ruimte voor gemeenschappen

b.1. Financieringslab voor gemeenschappen

Op basis van de werkzaamheden die in 2025 zijn uitgevoerd mede met steun van de WDHS coalitie en SDG Nederland is gewerkt aan 2 regionale allianties.

In 2026 worden deze allianties in een convenant of LOI vastgelegd en gaat de uitvoering (een proefperiode van 2 jaar) starten.

De betreffende gebieden financieren deze werkzaamheden samen met landelijke systeempartijen die belang hebben bij de impact productie door de gemeenschappen in de betreffende regio's. Deze activiteiten vinden plaats deels in uitvoering namens CvdC en deels namens samenwerkingspartner YesAndMore in samenspraak met de landelijke systeempartijen en de gemeenschappen en systeempartijen in de regio's.

b.2. Impact onderzoek

In 2026 gaan we starten met een project om de meting van impact die gemeenschappen produceren en financierbaar zijn door systeempartijen te uniformeren en op een dusdanige wijze ontworpen wordt dat het gebruiksvriendelijk voor gemeenschappen en effectief is voor de legitieme betaling van deze impact productie door systeempartijen.

De aandacht zal eerst uitgaan naar de probleemdefinitie en functionaliteit van het te ontwerpen instrument.

c. Democratische kwaliteit van gemeenschappen

c.1. Democratische Toolbox ea human skills

Het project Democratische Toolbox dat in 2025 startte, loopt nog door in 2026. De oogst van de ateliers die we organiseren in een aantal gemeenschappen wordt vertaald naar concrete tools en deze komen in 2026 via de verschillende netwerkpartners voor het veld ter beschikking.

Mogelijk worden op basis van deze ervaringen nieuwe toepassingen en benaderingen ontwikkeld die de oogst verder verspreiden en eventueel ook diversifiëren.

d. Cultuur van de gemeenschappen

d.1. Het Sterke Verhaal

Het sterke verhaal is een belangrijk onderdeel van de focus van CvdC, de culturele onderlegger waardoor de andere focuspunten meer kracht krijgen. In wezen is de cultuur de drager van de verandering; mensen komen niet alleen door rationele argumenten in beweging. Eerder door dat men geraakt is in het hart.

In 2026 gaan we projecten uitvoeren die gericht zijn op het vinden van het sterke verhaal:

- Kunstenaars die nu reeds activiteiten hebben op dit terrein bij elkaar brengen en elkaars werk leren kennen.
- Kunstenaars inzetten op onderdelen waar de samenwerkingen / tegenwerking tussen systeem en gemeenschap nodig is.
- Kunstenaar die een uniek symbool/ interventie ontwikkelt voor de hele beweging.

d.2. Docudrama

Naast de meer bredere interventies zoals hierboven beschreven is het wenselijk ook een breed publiek te vinden in de vorm van een Docudrama over de Gemeenschappen. Hiervoor is een pitch gemaakt en zijn een reeks potentiële producenten geïnventariseerd.

4. Het wortelstelsel - Andere samenhangende velden

a. Leden van kennisnetwerken

De Ella Vogelaar Academie voor Gemeenschapskracht (EVAG) is opgegaan in de CvdC.

De EVAG had een schare meedenkers, mensen die een aspect van de gemeenschappen interessant vinden, er ervaringsdeskundigheid op hebben of ook ervoor doorgeleerd hebben. Daarnaast heeft de CvdC op tal van terreinen belangstellenden geworven.

In 2026 gaan we deze groepen nog meer bundelen en binden.

- Recht van de gemeenschap
- Economie van de gemeenschap
- Open Inclusieve en Democratische van gemeenschappen
- Integratie en meerwaarde van gemeenschappen
- Governance van de gemeenschappen
- Cultuur van de gemeenschappen

Deze werkgroepen zijn 'van zichzelf' en worden gemodereerd door Jurgen van der Heijden en Jeroen den Uyl en nader te werven vrijwilligers. De werkgroepen doen ook dienst als klankbord en testbord voor projecten. Tevens kunnen de werkgroepen producten opleveren (essays, onderzoek, nieuwe projecten).

b. Opleidingen ambtenaren en commonswerkers

In 2026 wordt samen met professionele educatieve partners een opleiding ontwikkeld.

Afhankelijk van de inhoud en doelgroep worden wordt het curriculum met de doelgroepen geformuleerd. Zoveel mogelijk brengen wij de ervaringsdeskundigen aan tafel voor de ontwikkeling en uitvoering.

c. Onderzoek/ Opleiden/ CoP's/ netwerken (zowel systeem als gemeenschappen)

Het ontwikkelen van 'communities of practise' waar systeempartijen leren samenwerken met gemeenschappen is een boeiend terrein om enerzijds kennis te ontwikkelen, nabijheid bij systeempartijen te verzekeren en anderzijds ook samen te leren over wat werkt om gemeenschappen te versterken.

In 2026 zetten we een COP voort die zich focust op gebiedsontwikkeling en gemeenschappen.

Mogelijk starten we een nieuwe COP op aanverwante thema's.

d (inter-) nationaal kennis- en actieonderzoeksprogramma

Samenwerking met kennisinstellingen en financiers (NWO, EU, Ministeries) wordt gezocht ten behoeve van de ontsluiting en verspreiding en de creatie van kennis en praktijktoepassingen. Bij voorkeur door te werken in langjarige onderzoeksprogramma's.

e. WDHS

De samenwerking met WDHS is positief gebleken. Er is een grote synergie tussen de doelstellingen van beide organisaties.

f. Universiteiten/Hogescholen (UvH, HU, DRIFT, EUR, NSOB, TNO etc)

Het is wenselijk een vruchtbare relatie te bouwen met Hoger Onderwijs. Op basis van eerste inventarisatie gaan we in 2026 op projectniveau concrete samenwerkingen aan.

- UvH (heeft goed zicht op mensbeeld en begrijpt het paradigma van de commons in relatie tot de paradigma van markt en van overheid)
- HU (lector Aart van der Maas (Social Work) promovendus bij Pascal Gielen over Commoning. Met deze bagage kan de praktische inzet van het werk versterkt worden, en de onderkant van de samenleving begrepen)
- DRIFT (Transitie expertise hangt nauw samen met de veranderopgave die de Constitutie voor de Commons voor zich ziet en werkt aan vergelijkbare instrumentontwikkeling).
- NSOB (Samenwerking tbv opleiding en publicaties)
- TNO (Als hybride kennisorganisatie kan TNO een centrale spil ook voor vernieuwing van beleid ten gunste van gemeenschappen en kan haar ervaring inzetten met aanvragen van Europese subsidies)

g. CCHQ Antwerpen

Het Cultural Commons Head Quarters Lab in Antwerpen is een plek waar professor Pascal Gielen de scepter zwaait. Thijs Lijster en Aart van der Maas zijn of waren bij hem in de leer. Met Pascal Gielen verkennen we de nadere samenwerking.

h. CommonsLab BE

Het Vlaamse CommonsLab is een sterk expertise punt en ook een engageerder van het Commonsdenken en doen. De CvdC en het CommonsLab verkennen hun samenwerking.

h. Lobby/ politieke / bestuurlijke profilering

De positionering van gemeenschappen is een aanhoudend onderwerp van aandacht. Het is een breed onderwerp waar veel op te doen is.

Gezien de drukte op dit onderwerp ook door andere organisaties maakt CvdC in 2026 keuzes die nauw samenhangen met de onderwerpen die in de Oefenrechtbank aan de orde komen, of die in de financiering van gemeenschappen aan de orde komen. Deze lobby-activiteiten zijn moeilijk in project-financiering te krijgen. Daarom moeten ze gevoed worden in de 'werktijd' voor de uitvoering van onder handen concrete projecten (zo kan legitimatie en expertise en inzet samengaan ook in een druk speelveld zoals de WDHS-coalitie).

5. Financiële doorkijk Projecten ontwikkeling

Voor een inzicht in de financiële doorkijk neem contact op (zie colofon).

6. Organisatie van de stichting en samenwerken met derden

We gaan door met het versterken van de organisatie van CvdC. Dan gaat het om werkzaamheden ten aanzien van de financiering van de CvdC, inhoudelijke thema-leiders, PR-communicatie en ambassadeurs.

a. Acquisitie financiering/ zakelijke leiding

In 2026 werken we samen met vrijwilligers die de CvdC helpen bij de financiële acquisitie. Eerstens ten behoeve van de fondsenwerving.

De zakelijke leiding van de CvdC is met de groei ook beter in te kleden.

De aangevraagde/ aan te vragen ANBI status zal de kans op adequate financiering versterken.

b. Inhoudelijke thema-leiders

Met de thema-leiders die zich verbonden hebben met de CvdC gaan we in 2026 de samenwerkingsrelatie verder versterken. Deze mensen zijn:

- Dennis Kerkhoven (Yes en More) <https://www.linkedin.com/in/denniskerkhoven/>
- Jurgen van der Heijden (TNO en eigen bedrijf) <https://www.linkedin.com/in/jurgen-van-der-heijden/>
- Daniëlle Rap (Blikopeners, bureau burgerberaad) <https://www.linkedin.com/in/dani%C3%ABlle-rap/>
- Ellen Rass (Ellen Rass Cultuur projecten, TurnClub) <https://www.linkedin.com/in/ellen-rass-221460a/>

c. PR/communicatie

Voor deze werkzaamheden wordt in 2026 binnen de beschikbare middelen gezocht naar adequate bezetting.

d. Financieel beheer

Voor deze werkzaamheden wordt in 2026 binnen de beschikbare middelen gezocht naar adequate bezetting.

7. Communicatie / positionering

a. Website

De website is permanent (Kaizen) bron van aandacht en verbetering,

b. Podcast

De podcast-uitzendingen die in 2025 zijn gestart krijgen meer en meer tractie en gaan in 2026 worden doorgezet. Voor sommige projecten gaan we mogelijk korte series maken die makkelijker toegankelijk zijn en meer gespitst op een bepaald thema. Zoals over democratische toolbox.

c. Brede werving

In 2026 onderzoeken we de beste wervingsstrategie voor de continuïteit van de Constitutie voor de Commons (doelgroepen financiers zijn: family-offices, grote goede doelen fondsen en impact investeerders) Deze werving leidt ertoe dat de CvdC een langjarig programma formuleert dat in 2026 breder gecommuniceerd gaat worden.

8. ANBI gerelateerde werkwijzen

a. Hoe werft de CvdC haar (ANBI-)inkomsten

CvdC verwerft haar inkomsten door het verwerven van giften en donaties van goede doelen fondsen en samenwerkingen aan te gaan met overheden. Hiervoor ontwikkelt CvdC zelf projectvoorstellen en werkt ze samen met andere organisaties en worden voorstellen in coproductie ontwikkeld.

b. Het beheer en de besteding van het vermogen van de instelling

De CvdC zet de verworven middelen in bij de volgende projecten

- Juridische ruimte voor gemeenschappen. Oefenrechtbank wordt gefinancierd door belanghebbende partijen zoals gemeenten, Nationaal Klimaat Platform
- Financiële ruimte voor gemeenschappen. Verkenning van activiteiten worden gefinancierd in eigen tijd, door de stichting We Doen Het Samen (opdracht) en door de stichting SDG Nederland (gift).
- Organisatie van gemeenschappen (open, inclusief, democratisch en onderling verbonden) Deze wordt gefinancierd door inbreng van eigen tijd en een gift van stichting DOEN en Oranjefonds
- Cultuur van en voor gemeenschappen (vanzelfsprekend sterk verhaal dat motiveert en bindt) (nog geen externe financiering verworven)
- Kennisontwikkeling, leergemeenschap stedelijke gebiedsontwikkeling wordt gefinancierd door inbreng van eigen tijd en een deel als opdracht van de provincie Brabant.

c. Het beheer van de middelen

Het beheer van de middelen: deze staan op onze bankrekening. Er is nog geen belegd vermogen.

De ontvangen middelen worden allen met uitzondering van maximaal 10% overhead kosten besteed aan de met de financiers afgesproken doelen. Deze worden op projectniveau financieel verantwoord. De Jaarrekening geeft inzicht in de doorlopende projecten en de reservering voor die projecten.

c. Diverse gegevens

- Naam: stichting Constitutie voor de Commons
- KvK nummer: 92618995
- RSIN: 866118378
- Adres: Versteeglaan 14, 3737 XA Groenekan
- Banknr: NL62TRIO 0320846210
- info@constitutievoordecommons.nl
- 06-10543056
- SBI code: 94996 (overige ideële organisaties)

d. Bestuurssamenstelling, beloningsbeleid

De Raad van Toezicht bestaat uit 5 leden:

- Steven de Waal is voorzitter van de Raad
- Bernadette Verheggen is secretaris lid van de Raad
- Rene Zimmerman is houdt als lid van de Raad zicht op de financiën
- Willem van Gent is lid van de Raad
- Monique de Vries is lid van de Raad

Het bestuur bestaat uit een bestuurder, Jeroen den Uyl

Het beloningsbeleid van het bestuur en RvT is als volgt:

- RvT en bestuur is onbezoldigd.
- Bestuurder krijgt een onkostenvergoeding

De inkomsten, bestedingen en uitgaven worden opgenomen in het bestuursverslag en jaarrekening.

COLOFON

Het beleidsplan 2026 Hoog Doel – Sterke Gemeenschappen is vastgesteld door de Raad van Toezicht op 19 dec 2025.

Vragen over dit beleidsplan:

mail naar info@constitutievoordecommons.nl of
bel 06-10543056